

Sprogpsykologisk Information og Debat

3. årgang, 2. nummer, november 2003

INDHOLD

Redaktionelt s. 3

Temaaften

Hvad vil det sige ikke at kunne sige
noget? s. 4

Fagligt Forum

Årets Julefrokost s. 6

Næste Temaaften s. 7

Ordet er frit

Praktik i Dansk Røde Kors s. 8

Storytelling til tælling? s. 10

Slankere på nettet s. 14

Debatforum

Sprogpsykologi set i et
modtagerperspektiv s. 25

Kalender s. 29

Spindet udgives af Foreningen Fagligt Forum for Sprogpsykologi to til fire gange årligt. Spindet udgives som elektronisk nyhedsbrev og udsendes gratis pr. mail til medlemmer af Foreningen. Desuden kan det købes i løssalg for 10,- kr. ved Temaaften på Sprogpsykologi, ligesom det kan læses på Institutbiblioteket, IAAS, Københavns Universitet, og på Sprogpsykologis hjemmeside: www.cphling.dk/sprogpsykologi .

Medlemskab af Foreningen Fagligt Forum for Sprogpsykologi koster pt. 50,- kr. pr. år. Girokort kan indhentes ved henvendelse til foreningens kasserer, eller beløbet kan indbetales på konto nr. 5037-202122-5 i Jyske Bank. For at kunne modtage Spindet er det nødvendigt at oplyse navn og e-mail ved indbetalingen.

Redaktionen forbeholder sig ret til at foretage korrekturlæsning af indlæg. Det anvendte kommateringssystem vil blive respekteret. I øvrigt er forfatterne af indlæggene selv ansvarlige for indholdet.

Redaktionsudvalget

Tina Christiansen: tina.lars@get2net.dk

Helene Christensen:

helene-christensen@get2net.dk

Stine Hartmann: stinehartmann69@hotmail.com

Fagligt Forum for Sprogpsykologi, Bestyrelsen

Formand:

Linda Svenstrup: linda@post8.tele.dk

Tlf.: 59 44 41 42

Næstformand:

Marianne Rathje: marianne.rathje@dsn.dk

Kasserer:

Astrid Gertz: ageertz@get2net.dk

Bestyrelsesmedlemmer:

Helene Christensen

Tina Christiansen

Anne Sandager

Stine Hartmann

REDAKTIONELT

Kære læsere.

Til dette nummer af Spindet har mange bidraget med spændende artikler om emner der optager dem og som er interessante for os andre.

Du kan bl.a. læse om en sprogpsykologs praktikophold hos Røde Kors og om de erfaringer en nyuddannet kandidat i sprogpsykologi har gjort sig i mødet med "verden udenfor". Vi bringer også en spændende artikel af Jesper Hermann om kommunikations-forskning på et psykologisk og et integrationelt grundlag, med eksempler fra et chat-forum for folk som ønsker at tabe sig. Derudover har vi en artikel om storytelling anvendt i virksomheders markedsføring og medarbejderpleje. Endelig er der en artikel om relationer mellem psykolingvistiske og sprogpsykologiske undersøgelser afledt af temaaftenen med ph.d.-studerende Mads Poulsen.

Forhåbentlig er der her stof til hyggelig, inspirerende og lærerig læsning. Nyd for eksempel bladet i juleferien!

Da flere af redaktionsmedlemmerne er ved at færdiggøre deres studier og derfor må vende blikket mere udad, søger vi nye redaktionsmedlemmer. Interesserede er særdeles velkomne til at kontakte redaktionen eller bestyrelsen for FAFOS.

Slutteligt vil vi ønske alle vore læsere en Glædelig Jul og et Godt Nytår. Vi håber at se mange til årets julefrokost 28. november 2003.

Med venlige hilsner fra Stine Hartmann, Helene Christensen og Tina Christiansen.

TEMAAFTEN

Hvad vil det sige ikke at kunne sige noget?

Temaaften med Mads Poulsen, ph.d.-studerende i lingvistik.

Af Tina Christiansen, stud.mag., sprogpsykologi

Titlens "Hvad vil det sige ikke at kunne sige noget?" har undret mig noget: Jeg forestillede mig måske at det havde noget at gøre med situationer hvor man kan have svært ved at udtrykke sig af forskellige årsager, måske fordi situationen forekommer akavet. Det kunne også have noget med afasi at gøre, altså mennesker der mister evnen til at tale. Men så gik det op for mig at det er et citat fra en slags samtaler vi alle havner i en gang imellem: nogen kommer til at sige noget på en grammatisk mærkværdig måde, f.eks. "kaffe kan jeg ikke sove når jeg drikker", og en anden udbryder: "Det kan man ikke sige". Dette "ikke at kunne sige noget", dvs. det at en sætning lyder mærkeligt eller forkert, var udgangspunktet for aftenens foredrag og Mads Poulsens psykolingvistiske undersøgelse. Her forsøger han nemlig at finde ud af hvad der sker når vi møder den slags ugrammatiske sætninger som lyder forkerte eller mærkelige.

Som jeg forstod det, søger han at påvise hvordan det påvirker vores reception og forståelse af sætningen. Det gør han gennem læsetidseksperimenter og grammatikalitetsvurderinger. Læsetidseksperimenterne gennemføres med en metode der kaldes "moving-window". Den går ud på at nogle forsøgspersoner læser en sætning ord for ord på en computer – der kommer ét ord på skærmen ad gangen, og de styrer selv hastigheden. Tesen er så at hvis de bruger længere tid

på et ord, kan det skyldes at dette ord optræder i en uventet form på det givne sted i sætningen; at de er ugrammatiske. Grammatikalitetsvurderingerne går ud på at nogle mennesker bliver bedt om at vurdere om en række sætninger lyder som naturligt dansk.

Noget af det jeg fandt interessant ved denne temaaften om psykolingvistiske undersøgelsesmetoder, var at se hvordan en psykolingvistisk undersøgelse adskiller sig fra en sprogpsykologisk – netop fordi sprogpsykologien ofte definerer sig i modsætning til psykolingvistikken. Derfor vil jeg, med al respekt for Mads Poulsens oplæg og hans psykolingvistiske forskningsprojekt, lade dette være omdrejningspunktet for denne artikel.

Det er måske ikke helt fair kun at bruge Mads Poulsens projekt i et forsøg på at indkredse forskellene mellem de to måder at foretage sprogundersøgelser, velvidende at forskningsprojekter inden for begge felter er meget forskellige. Efter denne aftenes oplæg kunne en umiddelbar forskel mellem sprogpsykologiske og psykolingvistiske undersøgelser nemlig se ud til at være den, at mens en psykolingvist forsøger at undersøge nogle sprogbrugeres forståelser af konstruerede sætninger i en forsøgssituation, vil en sprogpsykolog tage udgangspunkt i sprogbrugen i en naturlig kommunikationssituation, samtale eller skriftlig interaktion.

Men den smule psykolingvistik jeg selv har arbejdet med på mit danskstudium i Odense, er langt fra Mads' og lidt nærmere sprogpsykologien. I hvert fald på det punkt at jeg selv tog udgangspunkt i nogle optagelser og iagttagelser af

TEMAAFTEN

---

forholdsvis naturlige samtaler – i et forsøg på at beskrive en indvandrers danske sprogbrug grammatisk, syntaktisk, prosodisk, fonetisk mv. i relation til hans andet modersmål, norsk.

Og det er måske snarere her vi skal finde forskellen: sprogpsykologien søger ikke at undersøge og beskrive sprogbrug på dette lingvistiske niveau: sprogpsykologisk fokus er på selve interaktionen og det der sker mellem de mennesker der kommunikerer. Så mens psykolingvistikken søger at beskrive regulariteter eller systemer bag f.eks. fejl i sætningskonstruktioner, søger sprogpsykologien forklaringer på f.eks. hvad ved et tv-nyhedsinterview der kan være med til at påvirke seernes holdninger til det behandlede emne.

Forskellene mellem psykolingvistikken og sprogpsykologiens sprogstudier kunne altså se ud til at gå på både undersøgelsesernes metoder og formål. Mens Mads Poulsen og med ham noget af psykolingvistikken søger at opnå indsigt i hvordan sindet fungerer når det behandler sprog, og opnå forståelse af hvordan sprog fungerer, er sprogpsykologien mere interesseret i at finde ud af hvad der kommer ud af sprogbrugen, hvordan nogle mennesker forstår og oplever en interaktion. Sprogpsykologien er mere orienteret mod det unikke ved sprogbrugen i en given kontekst, mens psykolingvistikken stiler mod generalisering og systematisering.

FAGLIGT FORUM

Fagligt Forum for Sprogpsykologi arrangerer

Julefrokost

Kære medlemmer, studerende og undervisere på
sprogpsykologi!

I inviteres hermed til FAFOS' årlige julefrokost.
Julefrokosten løber i år af stablen fredag 28.11.03 kl. 19.00 i
lokale 6.1.25 (også kaldet refugiet) på KUA.

Menuen kommer til at bestå af en lækker buffet til 50 kr. for
medlemmer af fafos og 80 kr. for ikke-medlemmer.

Medbring selv drikkevarer.

Vi håber at mange vil støtte op om dette festlige arrangement
og glæder os til at se jer alle sammen!

Tilmelding senest 18.11.03 pr. email til Stine Hartmann

stinehartmann69@hotmail.com

FAGLIGT FORUM

Temaaften på Sprogpsykologi med

Charles Antaki

Hvad er en dækkende beskrivelse af en interaktion?

"What counts as good evidence for what went on in a given interaction?"

Aftenens tema:

Finding an adequate description of interaction
What counts as good evidence for what went on in a given interaction?

- One's memory?
- Notes taken at the time?
- The participants' own accounts?
- An audio or video recording?

If we choose these last two, how do we turn the audio or visual stream into a written transcript? What do we leave out? How do we write down what we leave in? These are worries that plague a lot of linguists, anthropologists, psychologists and others in the social sciences. This workshop will explore the complexities of the question by looking at a recording of some very mundane data.

Charles Antaki er Docent og programleder i "Language and Social Psychology" ved Department of Social Sciences, Loughborough University, UK. Han er aktivt medlem af den tværfaglige forskergruppe Discourse and Rhetoric Group (DARG).

ORDET ER FRIT

Praktik i Dansk Røde Kors

Af Anne Frøkiær, stud.mag. i sprogpsykologi

Debatten har kørt et godt stykke tid både på Humaniora og i medierne: Hvad er humanisters kompetencer? Hvilke jobmuligheder er der for os? Hvad skal der blive af alle de arbejdsløse akademikere? Hvilket forhold skal Humaniora have til erhvervslivet?

Inspireret heraf, men også sat i gang af et helt naturligt behov efter mange års studier, gik jeg sidste år med ønsket om at komme i praktik. Jeg havde brug for at prøve dét at være faglig uden for universitetet, brug for at få styrket min faglige selvtillid og brug for at se, hvad det er, der venter mig derude. Og det føltes nødvendigt at tage det første store skridt ud af universitetet, mens jeg stadig var studerende. For det første tror jeg, det er det nemmeste, fordi man på den måde har det bedre med at være nybegynder. For det andet havde jeg virkelig brug for at få skabt mig en tro og en appetit på dét at skulle ud bagefter for overhovedet at være motiveret til at blive færdig.

Søgeproces og praktikaftale

Jeg fandt selv min praktikplads i kommunikationsafdelingen hos Dansk Røde Kors. Da jeg har tilvalgsfag på Afrikastudier og interesse for udvikling i den tredje verden, var de humanitære organisationer det første sted, jeg ville tage fat. Men før jeg gik i gang med de uopfordrede ansøgninger, satte jeg mig for at forhøre mig i min omgangskreds, om nogen kendte nogen, der kendte nogen i branchen, så jeg ad den vej ville have en fordel som ansøger. Denne metode lykkedes, endda i første forsøg,

men det krævede også, at jeg selv tog initiativ flere gange og fulgte op på kontakten.

I starten af december sidste år var min praktikplads i hus efter to samtaler, først med kommunikationschefen og senere den egentlige samtale med projektlederen på det kampagneprojekt, jeg primært skulle arbejde med i praktikken. Aftalen blev, at jeg startede i slutningen af januar 2003, men at jeg deltog ved et par indledende møder om kampagnen i løbet af december og januar. Praktikken var fuldtid og ulønnet og skulle være på knap fire måneder.

De første uger

At starte i praktik er en speciel oplevelse, det var det i hvert fald for mig. Det blev lidt lettere af, at jeg havde været til et par møder forinden, men alligevel var de første uger særligt udfordrende. Alting var nyt, der var mange projekter i gang i afdelingen, og jeg ville vide det hele så hurtigt som muligt. Det var selvfølgelig krævende at skulle omstille sig til lange arbejdsdage, en masse nye mennesker, nye begreber og nye arbejdsvilkår, men jeg var fra starten meget motiveret og glad for at være der, så det hjalp på begyndervanskelighederne.

Og det gik hurtigt med at falde til. Som jeg var forberedt på, krævede det bare, at man selv som praktikant hele tiden viser interesse, tager initiativ og egentlig også accepterer, at man er ny og ikke kan det hele på forhånd.

Hvad lavede jeg?

Praktikaftalen var, at jeg hovedsageligt skulle arbejde med en årlig kampagne, der skulle forberedes og produceres i

ORDET ER FRIT

---

løbet af vinter- og forårs månederne. Det var en mindre kampagne, som skulle foregå fra de lokale Røde Kors-afdelinger. Formålet var at sætte fokus på Røde Kors og bakke op om lokalafdelingernes hvervning af nye medlemmer. I den forbindelse skulle jeg i samarbejde med en marketingkoordinator kigge på medlemshvervedelen af kampagnen. Dette udviklede sig imidlertid til et selvstændigt projekt om den generelle medlemssituation i Dansk Røde Kors.

Således blev min praktik domineret af to sideløbende projekter af noget forskellig karakter. Det ene var en årlig begivenhed med en vis fastlagt ramme og en række materialer, der skulle produceres, mens det andet i højere grad var et analyseprojekt, hvor vi undersøgte, analyserede, skabte overblik og lagde strategi for fremtiden.

Begge projekter var meget lærerige og spændende, og jeg kunne skrive mange sider om dem, hvilket der slet ikke er plads til her. Men jeg fik altså prøvet at lave en kampagne med alt, hvad det indebar af idéudvikling, fastlæggelse af koncept og tidsplan, samt udarbejdelse og distribution af folder, plakater, Go-Card og en række andre materialer. Ligeledes prøvede jeg at udvikle og definere et projekt fra begyndelsen, være projektleder på flere dele, foretage analyser af den overordnede tilgang til medlemmer, af breve, foldere og hjemmeside, udarbejde ændringsforslag og strategi og fremlægge projektet for afdelingen. Blot for at nævne nogle af opgaverne. Herudover var jeg en del af kommunikationsafdelingen, hvor jeg deltog i møder, bidrog med sparring på

andre projekter og i det hele taget indgik i afdelingens aktiviteter.

Sprogpsykolog i praktik

Jeg var spændt på, hvordan jeg ville opleve og anvende sprogpsykologien i praktikken. Det føltes dog hurtigt, som om min faglighed "passede ind". Ikke på en måde, hvor jeg brugte konkrete teorier i arbejdet, men som en analytisk tilgang, hvor jeg kiggede på psykologiske perspektiver i kommunikationen, og hvor jeg kunne overskue og tage højde for alle dele af en kommunikationssituation. Men det var svært til tider, især under arbejdet med kampagnen. Dette projekt var dels præget af traditioner fra tidligere år, dels af tidspres, så her kunne det være vanskeligt at komme igennem med min vinkel på tingene. Følelsen af at bruge min sprogpsykologiske baggrund var stærkere i arbejdet med medlemsprojektet, hvor emner som betydning, forståelse og menneskers psykologi blev vores indgang til de forskellige problemstillinger.

Praktik, praktik, praktik!

Min praktik hos Dansk Røde Kors blev uden tvivl den faglige udfordring, jeg trængte til. Jeg oplevede at være nødt til at definere mine faglige kompetencer som sprogpsykolog. Jeg oplevede at holde fast i min synsvinkel, men også at måtte lade den vige for de arbejdsvilkår, der findes, når man arbejder med noget i praksis. Og endelig oplevede jeg, at det slet ikke er alle, der tænker sprogpsykologisk – en antagelse jeg ellers har haft, når jeg har været frustreret over mine fremtidsudsigter på jobmarkedet. Alt dette gav mig en ny følelse af at have en faglig baggrund – og en faglig fremtid. Jeg opdagede, at jeg

ORDET ER FRIT

---

kunne bidrage med noget, og at der er brug for netop sprogpsykologiens tværfaglige kombination.

Faren ved at bruge et semester på praktik kan være, at praktikstedet ikke har sat tid af til at have en praktikant, og at man derfor ikke får noget interessant at lave. Den afdeling, hvor jeg var i praktik, var vant til at have praktikanter, og det kunne mærkes. Jeg synes, der var en god balance mellem, at der blev lavet introduktionskursus og løbende evaluering af praktikken, og at det samtidig var op til mig selv, hvor meget jeg ville være med til, og hvor meget ansvar jeg ville have.

Jeg kan kun anbefale at tilføje en praktikperiode til sin overbygning. Fordi det var spændende og sjovt og gav mig nogle helt uvurderlige oplevelser og erfaringer. Og fordi jeg nu har fundet mig en bro over den uoverskuelige kløft mellem studierne og livet bagefter.

Storytelling til tælling?

af Mikael Otto Elkan Clausen
(specialestuderende, dansk) mikael@elkan.dk

Selvom man er vokset op i en andegård, bliver man ikke til en svane. Kan du gætte historien? Den er nem, ikk' – det er storytelling til gengæld ikke. Storytelling har vundet indpas på arbejdsmarkedets humanistiske fronter det seneste år. Mette Sahl Larsen præsenterede ved en temaaften arrangeret af FAFOS smukt en af de mange facetter ved storytelling; den mundtlige fortælling og den mundtlige fortællings funktion. Men storytelling bliver brugt om mangt og meget og ofte. Det er et diffust begreb og et komplekst redskab. Det bliver brugt i forbindelse med markedsføring, medarbejderpleje i virksomheder, som ledelsesredskab og analyse af organisationskultur, men som redskab kan storytelling være ligefrem ødelæggende for virksomheder såvel som opbyggende.

Overordnet bruges storytelling som følgende:

Hukommelsesteknik

Påstand: vi husker fortællinger bedre end tørre tal og fakta. Fx er det nemmere at huske salgsteknikker ved at fortælle historier om hvordan reglerne for salg kan anvendes, frem for at remse dem op.

Identifikationsbegreb

Påstand: vi kan bedre relatere os til personer i fortællinger end til abstrakte mål. Fx hvis en leder fortæller en historie som rummer de værdier han/hun ønsker at give videre til medarbejderne, i stedet for at opstille mål som "Mere effektivt samarbejde".

ORDET ER FRIT

Identitetsbegreb

Påstand: fortællinger er med til at definere vores identitet, og hvad der er godt og ondt – skurke og helte i vores liv. Fx kan fortællinger være med til at bevare en virksomheds identitet hos medarbejderne, eller et produkt kan vinde markedsandele ved at have rollefigurer som lancerer produktet, eller ved at produktet sættes ind i en historie der repræsenterer værdier, fx DSB's Harry, Sonofons Polle fra Snave, Kims chips...osv.

Pædagogisk formidlingsteknik

Påstand: det er lettere at forstå noget der gøres konkret via en fortælling og dens personer, end at skulle forholde sig til abstrakte værdier. Fx præsentation af et årsregnskab eller virksomhedens mål.

Forklaring eller argument

Påstand: fortælling rummer en forklarende kraft som vi nemmere tager til os. Fx hvorfor man har særlige forældreordninger i en virksomhed, eller hvorfor der ikke er alarmer på dørene.

Der er flere aspekter af storytelling hvor vi som sproganalytikere kan og bør bidrage til udviklingen¹. Effekten af storytelling som virkemiddel eller som interaktionel form mellem fortæller og lytter er nemlig ikke videre undersøgt i forbindelse med virksomheder, men da alle gerne vil være med på vognen, er storytelling derfor også ofte pakket ind i gammelkendte metoder og gammelkendt oldtidsretorik. Det er et nyt, hot emne, som mange af de gamle ulve har iklædt sig for at lave de samme gamle hundekunstner. Derfor er

---

¹ Det samme gælder flere andre genrer inden for talesprog, fx interaktionen i fokusgruppeinterviews.

det også spået en hurtig og skånsom død i havet af nye griller inden for pr, kommunikation og markedsføring. Men som sprogfolk kan vi bidrage til at kortlægge og undersøge muligheder i disse redskaber.

Det begyndte i de dage...

Den der har lanceret storytelling herhjemme, er Rolf Jensen der med bogen *The Dream Society* (1999) slog tonen an til hvordan virksomheder skal til at tænke deres produkter og ydelser ind i fortællinger som vi som forbrugere kan identificere os med. Vi køber ikke produktet for dets kvaliteter og egenskaber, men for dets symbolværdi som det tillægges via virksomhedens eller en helts historie. Helten behøver ikke være en bestemt person eller figur, men kan være en arketype som Nikes vinder. Den arketypiske helt eller idol kan genbruges i forskellige former der passer til tidens øvrige mode og luner. Det ene popidol kan skiftes ud med det andet (Michael Jackson med Britney Spears) i fronten for Pepsi. Adidas kan skifte den ene fodboldstjerne ud med den anden.

Denne tanke kan lade sig gøre p.g.a. tanken om det postmoderne tab af de store historier. Vi har tabt eller afvist de store historier i religionerne og familiens historie. Hver enkelt søger sine egne værdier, sin egen identitet, sin egen religion, og det skaber et tomrum som giver plads til at produkter som Nike, Harley Davidson, Diesel, Pepsi, Alfa Romeo, Volvo og andre produkter kan udfylde de store huller i vores livs drømme. Måske er det sandt, måske ikke. Køber du Colgate eller den navnløse tandpasta til halv pris? Hvis det er sandt, så følger der ikke alene et

ORDET ER FRIT

---

spørgsmål om i hvilket omfang storytelling er med til at videregive produktets værdier til forbrugerne via fortællingen og helten, men også et etisk og moralsk ansvar, fordi virksomheder kan udfylde det meningsgivende hul efter tabet af de store historier.

Det var den andegård...

Nåede du at tænke hvad du skulle med den andegård i første linje? Læs den igen og kom tilbage hertil... Tag den sætning og få den til at komme ud af munden på en der polemiserer i indvandrerdebatten – det giver en lidt anden kontekst. Men har vedkommende så misforstået H. C. Andersens eventyr, eller rummer den fortælling netop også alle mulige andre betydninger og modbetydninger, og hvad er grænsen for fortolkningen? Afhænger forståelsen af teksten af fortællingens muligheder eller af læserens/lytterens evner? Kan vi være sikre på at det vi ønsker at fortælle, er det der bliver forstået? Hvor går grænsen mellem at sige noget klogt om en tekst og at henvende sig på psykiatrisk afdeling for at få optrappet sin medicinering? Det er et evindeligt, og måske uløseligt, hermeneutisk dilemma. Enten kan vi sige at den der har magten i samtalen, afgør betydningen, og at læseren/lytteren kan underkaste sig den magt ved stiltiende at acceptere og ikke stille spørgsmålstejn.

I danske ordsprog finder man mange af disse dobbeltheder hvor vi accepterer betydninger i fravær af modbetydninger: "hastværk er lastværk", men "den der kommer først til mølle, får først malet". "Man skal løfte i flok", men "for mange kokke fordærver maden". Ikke desto mindre fungerer de glimrende som argumenter og råd folk ofte følger, når de

bliver præsenteret for et lignende ordsprog.

Det samme gælder fortællinger i talesproget. Når vi fortæller i en almindelig dagligdagssamtale, så er vores lyttere ikke alene lyttere, de er medfortællere i og med at de lytter. Vi tilpasser historien til situationen, vi justerer den til deres verdensbillede og deres forståelse. I København fortalte man i en lang årrække Århusvittigheder; i Århus fortalte man københavner-vittigheder. Fortællinger kan have forskellige strukturer som vi kan genbruge og genkende – rammer som gør dem fleksible i deres udtryk og giver fortælleren plads til at improvisere og tilpasse (det kan man ikke med et tredjegradspolynomium eller et årsregnskab). På samme måde kan fortællinger mellem medarbejderne i en virksomhed muligvis have forskellige grundstrukturer – fortællinger om "den gode medarbejder", fortællinger om "at være kvinde på en mandearbejdsplads", fortællinger om "ledelsens sande ansigt"...osv.

Mundtlige narrativer kan altså tolkes af afsender og modtager, idet de fortælles. Vittigheder er som nævnt kort en af de genrer hvor genfortællingen kan tilpasses sit publikum, og hvor genren ofte spiller på publikums medvirken. Lad det komme an på en prøve. *Kender du den om...:*

"En fyr følte sig *ensom* og besluttede sig for at han ville anskaffe sig *et kæledyr* – helst et der var lidt *usædvanligt*. Han gik ned i den *lokale dyrehandel*, og efter nogen overvejelse valgte han *et tusindben* som han fik med i en lille, hvid æske. Han bar æsken hjem, fandt et godt

ORDET ER FRIT

---

sted til den og tænkte, at han ville tage sit nye kæledyr med på det lokale værtshus for ligesom at lære kræet at kende. Han stak hovedet ned til æsken og spurgte: Vil du med ned på den lokale og have en øl sammen med mig? Der kom intet svar fra æsken. Det irriterede ham lidt. Han gik lidt rundt og efter et par minutter spurgte han igen: Vil du med ned på den lokale og have en øl sammen med mig? Stadig intet svar fra æsken. Nu var fyren selvfølgelig i tvivl om hvor godt tusindben faktisk hører, så han stak hovedet helt ned til æsken og råbte: HEY! VIL DU MED NED PÅ DEN LOKALE OG HAVE EN ØL SAMMEN MED MIG? Da lød der en lille stemme nede fra æsken: Jeg HAR hørt dig! Jeg er jo for helvede ved at tage sko på!”

Jeg har kursiveret et par ord: ensom, kæledyr, usædvanligt, tusindben. Det første lytter kan spørge til: Hvorfor var han ensom? Havde han ingen venner? Det er jo ligegyldigt for pointen; at dyret godt kan høre, men er ved at tage sko på, og tusindben har mange fødder. Dermed er pointen allerede slået an i tekstens indledning; den styrer frem mod noget bestemt. Ordet ”ensom” kan afføde en mulig intention om at han gør noget for at få selskab. I vores kultur kan man gå ud og få en øl sammen. Men hvorfor et kæledyr? Og er tusindben usædvanlige (siger måske noget om vores nordiske kultur?) – og tusindben: en af mine bekendte er dansktalende polak. Da han skulle fortælle vittigheden videre på polsk til familien, havde han ikke overvejet at et tusindben hedder *et hundredeben* på polsk. Hvorfor familiens latter allerede slog ind, da han direkte oversatte ”tusindben”, og historien var gået i stykker. Det viser hvordan fortællingen

ligeledes er i lytterens nåde som i fortællerens. Nogle fortællinger duer ikke i nogle sociale kontekster, og andre ikke i andre. Bemærk fx hvordan de færreste stiller spørgsmålstejn ved om tusindben drikker øl eller ej, og om de går med sko. Den slags realisme er uden for denne type fortælling. Som læser/lytter må man acceptere fortællerens og hovedpersonens præmisser for at fortællingen kan lykkes. Vi kan lynhurtigt stille os på bagbenene og få en almindelig samtale til at gå i stykker, hvis vi vil det.

Storytelling sendt til tælling?

Dermed er storytelling ikke sendt til tælling. Den fortællende, eller narrative, form er en velkendt form i vores talesprog. Vi bruger den dagligt – både til at få bekræftet om vi handlede korrekt i en situation, til at videregive glæder og sorger, til at argumentere...osv. Men dermed er det ikke sikkert og vist at vi kan gå den anden vej. At vi kan konstruere fortællinger og dermed sige at fortællinger er gode som argumentation eller hukommelsesteknik. Der er forskel på fortællingens interaktionelle funktion og dens kognitive funktion – hvoraf den sidste er uundersøgt. Willam Labov har undersøgt narrativens form og funktion, det samme har Lisa Capps og Elinor Ochs. Herhjemme har Erik Møller bidraget til den interaktionelle narrativforskning. Men storytelling kan sagtens bruges som redskab til at identificere rollerne i en virksomhed eller på et marked, og storytelling kan også sagtens bruges til at gøre noget abstrakt mere konkret, men det er ofte på bekostning af præcisionen. Fortællingen er ofte kun en didaktisk genre i form af dens morale – sådan skal små piger passe på når de går gennem skoven til bedstemor. Dette

ORDET ER FRIT

---

fokus på fortællingen – især i eventyr – kommer dog først ind med Bruno Bettelheim i 1976 og hans udlægning af eventyr som essentielle for børns udvikling. Senere tager postmodernister som Capps og Ochs fortællingen, narrativen i talesprog, op som en måde at konstruere sig selv og positionere sig selv i samtaler.

Der er altså forsket en del i den mundtlige narrativ. Men vi mangler fortsat at undersøge om fortællinger er bedre som hukommelsesteknik, som jeg-identifikation eller som pædagogisk formidlingskneb. Det er her de hermeneutiske fag også har et stort ansvar, da vi er med til at stille spørgsmålstejn ved betydningerne af folks sprog og sprogbrug. Det de opfatter som deres kæreste eje. Vi flytter betydningsrummets grænser og dermed folks forståelse af dem selv og deres verden. Vi kan rekontekstualisere sprog med sprog – og dermed, som videnskab, åbne for en ny verden.

Slankere på nettet

Kommunikationsforskning på psykologisk og integrationelt grundlag

Foredrag ved mødet om Distribueret Kognition i Durban i marts i år

Af Jesper Hermann

Resumé

Forankring i deltagernes handlinger og hvordan de integrerer dem, er et centralt moment i det integrationelle syn på sprog og kommunikationsforskning. Således får den integrationelle tilgang en fænomenologisk drejning. Hvad sker der når dette kombineres med sproglighedens psykologi, får vi så andet og mere at vide? Eksempler fra en internetside for slankere illustrerer denne tilgang i praksis, eksempelteksterne sættes også i forhold til en psykologisk klassikers beskrivelse af beslægtede fænomener.

1. Indførende

De måder vi kommunikerer med hinanden på, er under bestandig ændring. Således har internettets fremkomst måske frembragt nye skrivemåder som placerer sig mellem samtalers ligefremme udtryk og brevskrivnings velovervejede formuleringer. Artiklen undersøger hvordan slankere støtter hinanden i kampen for væggtab ved regelmæssigt at meddele og kommentere resultatet af deres ugentlige vejninger.

Det er blevet et samfundsanliggende i USA og Europa at vi må ændre vor livsstil så den bliver sundere og mere økonomisk, ja tilmed økologisk rigtig. Dette bliver også et psykologisk problem

ORDET ER FRIT

---

fordi det har at gøre med selvovertalelse. Hvordan overbeviser vi os selv om at vi må ændre vor livsstil, og hvordan følger vi op på den overbevisning, således at det giver resultater der varer? Her kommer vores sociale netværk og vor kommunikation med det – og derigennem med os selv – ind i billedet.

Når vi vil undersøge livsstilsændringer, kan integreret sprogforskning være os til nytte; den pointerer hvordan kommunikationer kun kan forstås når de ses i samspil med de handlinger de integrerer. Derfor bliver det som slankerne skriver, kun til at forstå når det ses sammen med de væggtab de rapporterer. Og her viser der sig en tilsyneladende modsigelse ved at nyttilkomne også beskriver deres væggtab i forhold til de kalorieregnskaber som de alle forklarer vægtøgningerne med.

Eksemplerne stammer fra en netside for mennesker med vægtproblemer, men der kommer også principielle overvejelser om hvordan tekster som disse kan beskrives. Og om hvordan vi som forskere kan bære os ad når vi henter skrivelser ud fra deres naturlige voksested. – Hvordan flytter skribenterne sig fra indsigt til handling, hvad er det som sætter dem i stand til at handle ud fra deres overbevisning? Her spiller de følelser ind som i høj grad bestyrkes gennem kommunikation med ligesindede.

Vil et integrationelt udgangspunkt give bedre beskrivelser af kommunikation? Den eksisterende *Introduction to Integrational Linguistics* (Harris 1998) er forbavsende tavs på dette punkt, men det forudsættes vist af dens tone. Der findes heller ingen rettesnore hvad konkret

forskning angår i programbogen *Total Speech* (Toolan 1996). Det har derfor voldt mig vanskeligheder at give interesserede kolleger ideer til hvordan praktiske undersøgelser kunne gribes an. De nævnte henvisninger er inspirerende og udførlige i deres kritik af den rådende lingvistiske elendighed – men de røber ikke meget om hvordan vi kan anvende denne kritik så den kaster lys over igangværende kommunikationer som interesserer os (jf. John Joseph² 2003).

Vægt-eksemplerne i det følgende stammer fra Julie Sanders speciale i sprogpsykologi. Jeg er hende meget taknemmelig for således at kunne føre hendes eksempler ind i min sammenhæng (jf. Julie Sander 2003). Eksemplerne stammer fra netstedet 'madogsundhed.dk', under adressen "slankehold". Personerne som skriver om deres vægtproblemer, bruger påtagede navne. Det kan strejfe én at måske mere end navnene er påtagede? Sådan at vi i virkeligheden ingen tiltro kan have til det der står. Men herved snubler vi over en generel betingelse for kommunikationsforskning: vi er som læsere af andres kommunikationer nødt til at investere et vist mål af tillid for at kunne forholde os til dem. Af og til viser det sig desværre at noget mistillid havde været på sin plads, men som en generel forholdsregel ville mistillid være altødelæggende. Vi er herved kommet på sporet af den tillid som K.E. Løgstrup opdagede var vores grundlag for at forholde os til andre (K.E. Løgstrup 1957; løgnens umulighed diskuteres i Henriksen 1995). Den er beslægtet med den sociale responsivitet

---

² John R. Joseph 2003: "Orthodox unorthodoxy", review of Harris 1998: *Introduction in Language Sciences* 25, 99-100.

ORDET ER FRIT

---

som Johan Asplund tildeler en fremtrædende plads blandt det sociale livs elementære former (Asplund 1992).

Nu følger et første eksempel på hvordan slankerne kommunikerer indbyrdes:

04-12-01 skrev kirstenjepsen på et netsted for slankere, 30-39 år gamle under "Mad & sundhed"-adressen [<http://www.madogsundhed>]:

Kære Alle 30-39-årige

Her er jo gabende tomt-Øv men vi er her jo et eller andet sted ikke?

Jeg vil fortsætte mit hidtidige mønster med hver onsdag at melde min vægt her på debatten (-/det holder ig ved ilden) –og håber der bliver en masse dejlige og inspirerende indlæg til støtte for os alle.

Jeg har dog været lidt ustabil den sidste tid pga min svigermors sygdom og at jeg endelig har taget mig sammen til at søge nyt arbejde. Men vægten går da stadig lidt ned af og ligger på ca. 82 kg = minus 28 kg. Men kun onsagsvægten tæller – så derfor Hav en rigtig god dag, KH Kirsten

Åge skrev: >Hej Kirsten, som helt ny her vil jeg sige god ide med at skrive sin vægt – for dig. Jeg tror liiiiige jeg venter med at skrive min! Puha, det er lidt svært sådan lige at krænge tingene ud, men man kan vel selv bestemme hvor meget det skal være. Ok 12o kg! Men det skal være slut nu.

Kære Åge

At offentliggøre og dermed erkende at jeg faktisk vejede 110kg til mine 168 cm dengang i august 2000 var mit skridt nr. 2 efter beslutningen om at melde mig her og slutte år med elevatorvægt og slankekuere.

Så tillykke med dine skridt – du er på vej. Jeg glæder mig til at høre om dine små skridt mod målet.

God rejse!

KH Kirsten

Bemærk hvordan veteranslankeren Kirsten i sit sidste brev til begynderen Åge nu et år efter hun begyndte, reflekterer over den indflydelse det at skrive på nettet fik på hendes slankning:

"At offentliggøre og dermed erkende at jeg faktisk vejede 110kg til mine 168 cm dengang i august 2000 var mit skridt nr. 2 efter beslutningen om at melde mig her..."

Dette belyser min hovedpåstand i artiklen: selve det at kommunikere skriftligt med andre i samme situation får afgørende indflydelse på at vi kan fastholde den beslutning det var så svært at nå frem til, nemlig virkelig at gøre noget for at tabe os.

2. Inspiration fra William James, Jürgen Habermas, Roy Harris og Peter Naur

William James foreslog at den videnskabelige psykologi sigter mod at beskrive 'finite individual minds' gennem 'a mass of descriptive details' (James 1983: 6f.). Det samme begreb om beskrivelse findes i astronomen og datalogen Peter Naurs afsluttende kapitel i bogen *Knowing and the Mystique of Logic and Rules*. Heri slås det fast at kernen i videnskabelige aktiviteter bedst fastlægges som at frembringe sammenhængende beskrivelser (Naur 1995: 317ff).

Her får vi brug for Jürgen Habermas' begreb om erkendelsesinteresse. Når vi prøver at anvende integrationismens syn på sproglig kommunikation, med hvilken erkendelsesinteresse i Habermas' forstand lader det sig forene? – Det afhænger jo af hvad det er vi er ude efter om kommunikationssituationerne.

Vi kender kommunikationer fra alle dem vi selv er deltagere i, og når vi ønsker at sige noget om andres, kan vi trække på vore egne erfaringer, som det også tilrådes hos Bliesener & Köhle 1986: 25ff. Vi undersøger andres kommunikationer for at finde noget der kan blive til nytte for os selv, og for de kommunikanter vi undersøger. Herigennem føler jeg mig på linje med den integrationelle sprog-

ORDET ER FRIT

---

forskning og dens sigte som rummer mindelser om aktionsforskningen fra 70'ernes midte. Inden for det integrationelle syn på sprog og kommunikation er det nemlig en af grundideerne – som blev særlig understreget af Roy Harris under hans forskningsforedrag på Københavns universitet i 1999 – at *forskningen udføres med hjælp fra og til hjælp for de kommunikerende personer*. Undersøgelsen af slankerne lader i denne sidste henseende noget tilbage at ønske, men også for en udenforstående betragtning viser deres kommunikationer med hinanden interessante træk. Hvis man nemlig medinddrager den mængde tid de har deltaget i udvekslingen af vejeresultater på nettet, viser der sig et mønster i hvordan de fortæller om dem. Personer kommunikerer altid med henblik på at integrere deres forståelser og deres handlinger. Selv om dette samspil af praktiske grunde ikke altid lader sig iagttage, vil kommunikationerne alligevel kunne undersøges fra en integrationel synsvinkel. Det er hvad jeg forsøger i det følgende, og for at kunne bruge min erkendelsesinteresse vil jeg derfor i denne sammenhæng investere min egen iagttagerrolle i beskrivelsen.

Hertil medbringer jeg to vigtige indsigter fra Roy Harris' *The Language Connection* som rettesnore – den første af dem kommer til udtryk i forbindelse med spørgsmål som disse:

”Hvordan kan vi udtrykke os fornuftigt [ca. = så andre end specialister kan forstå det, jf. Davis 2001] om det folk siger til hinanden?” altså som et spørgsmål om hvordan vi når frem til et metasprog som sprogbrugerne selv vil kunne bruge og

forstå (jf. Harris 2003: 187, III³). En anden vigtig indsigte i samme bog har at gøre med spørgsmålet om sproglig refleksivitet. På dette område er Harris helt på bølgelængde med den danske tradition som for et halvt hundrede år siden slog fast at ”man kun har eet sprog, det naturlige sprog, der så til gengæld har den mærkelige egenskab at være refleksivt, for saa vidt som man i det sprog kan udtale sig om alle forhold vedrørende dette sprog selv.”⁴

Det som her er fælles for K. Grue-Sørensen og Roy Harris på tværs af tidsafstanden, er overbevisningen om at vi ikke har brug for mere filosofisk dybsindighed om refleksivitetsspørgsmålet, for det er noget som er indbygget i vort naturlige sprog. Som Roy Harris udtrykker den samme indsigte et andet sted i bogen: ”For at forstå hvad et navn er (...) må vi kende et mønster som indbefatter vor egen rolle – som talere og tilhørere – i den kommunikative proces [...] og se den som individernes kreative, aktive funktion (Harris 1996b: 164f i min oversættelse, JH).

3. Selvovertalelse til livsstilsændring

Selvovertalelses-situationer forudsætter at det er gået op for os at der er noget vi må gøre anderledes, fx få mere motion eller spise mindre. De omstændigheder vi befinder os i, må opfattes på nye måder, og så må vi handle ud fra de ændrede opfattelser. Vi må frivilligt ændre livsstil. Hvordan når vi til den slags konklusioner, og hvordan kan vi føre dem ud i livet? Der kan være forskellige livssfærer involveret

---

³ Romertallet henviser til afsnit på siden i min nummerering, JH.

⁴ K. Grue-Sørensen: *Studier over refleksivitet*. København J.H. Schultz Forlag: 115f.

ORDET ER FRIT

– arbejdsvaner eller kærlighedsliv, rygning eller spisning. I alle tilfælde er vor egen person direkte involveret. Her nærmer vi os den fænomenologiske drejning jeg nævnte det integrationelle syn har ved at være forankret i personerne som kommunikerer. Dette følger jeg op ved at konsultere en forløber for fænomenologerne, en af psykologiens grundlæggere. For nogle af William James' indsigter øger vor forståelse af eksemplerne fra slankestedet på nettet.

Især det James skriver om hvordan vi kender noget, og hvor vigtigt det er for os at få den rette opfattelse [conception] af det det drejer sig om. Som han fastslår det om den velbekendte og dog gådefulde "relation of knowing", så må vi acceptere den som udgangs-punkt for vor omgang med verden (James 1983: 212). Dette synes trivielt, men det er dog vigtigt at fastholde at ingen persons opfattelse [conception] kan være som nogen andens. Som det fremgår af denne passage fra kapitel VIII om "Sindets forhold til andre genstande":

Sindets forhold til andre objekter end hjernen er så vidt vi ved udelukkende forstandsmæssige og følelsesmæssige. [...] Nu er *kendskabsrelationen* det mærkeligste i verden. Hvis vi spørger hvordan en ting kan kende en anden, føres vi lige ind i 'Erkenntnistheorie'ns og metafysikkens hjerte. Men psykologen ser for sin del ikke så indviklet på det. Han finder foran sig en verden som man ikke kan tro andet om end at *han* kender den, og idet han undersøger sine egne tidligere tanker, eller en andens tanker, om hvad han tror denne verden er; så kan han ikke andet end slutte at disse andre tanker kender den på deres måde ligesom han kender den på sin. Det at kende bliver for ham en ultimativ relation som må anerkendes, hvad enten den forklares eller ikke, ganske som

forskel eller lighed, som ingen søger at forklare...

(James 1983:212, originalens *kursiv*, understregning og oversættelse ved JH)

Når det handler om at skabe sig nye indtryk af fx indtagelsen af tilsyneladende harmløse snacks, så har James også et råd for den kæmpende slanker, eller for andre personer som strider med at komme ud af et afhængighedsforhold, en last. I kapitlet om "Conception" (XII) understreger han hvor vigtig selve vor måde at opfatte et dilemma er:

Men så snart vi kan finde vej til en kendt klassifikation, kan vi atter slappe af. *Ved handlen såvel som tænken er det afgørende derfor jagten efter den rette forestilling.* De konkrete dilemmaer ankommer ikke med etiketter klistret på ryggen. Vi kan benævne dem med mange navne. Den kloge er ham der har held med at finde det navn som passer bedst til den bestemte lejlighed.

(James 1983: 1139, originalens *kursiv*, oversættelse ved JH)

Slankerne hjælper hinanden med at fastholde deres overbevisning om at spise på den rigtige måde. De kan være lige lovligt fokuserede på en overforenklet måde at tælle kalorier på, men det hjælper dem med at tabe deres kilo. Så på en pragmatisk måde ved de nok hvad der skal gøres. – Med hensyn til at styre deres individuelle adfærd over for mad og drikke, der har de fælles rapporter om ugens vejerresultat utvivlsomt afgørende betydning.

4. Fælles bekymringer og anstrengelser

Hej allesammen

Ja, jeg ved godt, at for de fleste er det ikke meget – og jeg ved også, at jeg har sagt, at jeg mest går op i velvære frem for vægt –men jeg er simpelthen så glad – for vægten sagde i denne

ORDET ER FRIT

---

uge minus = 0,5 kg (lyder af mere end 500 gram ikke???)

[...]OG (nok mest henvendt til Mette) jeg holdt mig på 23 3/4 brik igår!!! (Tak fordi du holdt mig i ørerne Mette!)

Glade Polkaknus Heidi

[HWA 08-02-02]

Min artikels fokale begivenhed er nogle slankeres skrivemåder når de selv kommenterer deres ugentlige vejreresultat. De foretager kontekstualiseringer af vejreresultatet i sammenligning med deres egne tidligere vejninger, og dertil bruger de deres viden om energi-regnskabet. Nu inviterer jeg læseren til at læse slankernes breve til hinanden over skulderen på dem. Skrivningerne stammer som nævnt fra nogle danske kvinder i trediverne som ønsker at tabe sig.

Hver uge meddeler de og kommenterer deres nuværende vægt til hinanden (Julie Sander 2003:51, II). En af kvinderne har deltaget på netstedet i mere end et år, en anden i noget mindre end et år, og den tredje er lige begyndt. – Når de skal rapportere **et vægttab**, argumenterer hver af dem på sin egen måde:

1) Vægttab: 1600g:

Hej alle

Ja, jeg ved ikke om jeg næsten tør sige det, for jeg troede ikke mine egne øjne..

Eter en uge med intensiv tælning af brikker og omlægning af kost, 4 gange motion og 1/2-1 liter ekstra vand om dagen, kom tiden så i dag til vejningen. [...]

MEN – vægten viste altså 87,0 hvilket er et vægttab på 1,6 kg. På kun 1 uge!!!

Jer er simpelthen så glad – men prøver at dæmpe begejstringen lidt – vil lige vente til næste fredag for at se, om det holder☺.

Men jeg håber det sådan – for det var altså en god overraskelse – og jeg er virkelig glad. [...]

[HWA: Kæmpe jubel og næsten vantro11/01/02]

2) Vægttab: 500g:

[...] Jeg holder stadig træningen på 4 x pr. uge og selvom jeg er røget over et par gange i denne uge mht. brikker, så bliver jeg bedre trods alt

[HWA: Skæbnedag☺/28-01]

3) Vægttab: 1200g:

[...] jeg har i denne uge smidt 1,2 kg, og sønnen 800g.

Dvs ialt har jeg smidt 6,8 kg. Sønnen har tabt sig 12,2 kg på 14 uger

Tingene kører fint for os – ingen problemer madsmæssigt (holder vejret og håber at det fortsætter)

[Bondekonen: /17-01-02]

4) Status quo:

[...] det at sønnen har tabt sig så meget, og jeg står i stampe, på trods af at vi spiser samme mad, og jeg endda ikke så meget (han skal bl.a. have 50g kød mere både frokost og aften-og han skal have 1/2 liter mælkeprodukt mere, og 60g brød og en ekstra frugt) [...] Hvis jeg en dag ikke kan overholde min kostomlægning, dvs falder i i forhold til rødvin, nogle bolsjer, eller flere kulhydrater (brød el lign) – ja.. så er jeg nået så langt at det IKKE fortsætter dagen efter, OG at jeg ikke voldspiser, men tænker når jeg – og før jeg putter i munden. Hvor meget af det kan komme ind under omlægningen, Det er en hel kunst og en udfordring...

[Bondekonen: status- en okstatus/09-03-02]

I rapporteringerne om vægttab eller stilstand bemærker man hvordan alle slankernes bemærkninger drejer sig om at forklare om de har spist rigtigt eller ej i forhold til energi-regnskabets vedtagne måde at gøre det op på. Enhver vægtændring beskrives som en følge af at de har holdt sig til den diæt de skulle ifølge energiregnskabet. I de to følgende eksempler ses det hvordan de altid bruger denne forståelsesramme, selv når den tilsyneladende strider mod deres vægtresultater.

5) Vægttab: 1000g:

Hvordan det hænger sammen med min overspisning onsdag-torsdag ved jeg ikke – men

ORDET ER FRIT

---

vi får se om det holder –vægtreduktionen altså til næste uge

[kirstenjepsen:jobsamtale og vejedag /16-01-02]

6) Vægttab: 1000g:

Jeg prøvede at klare mig på pulverkur i går –men det gik helt galt –så jeg tømte lagrene for ”blødt” mad hen på aftenen

[kirstenjepsen: vejedag/05-12-02]

Denne slankers sidste to meddelelser strider mod at hun faktisk har tabt sig; hun fortæller om episoder der skulle have medført en øget vægt, i stedet for det tab hun lige skrev op. Det hun skriver om sin spisning, skulle have givet højere vægt. Ikke desto mindre skriver hun netop at hun har spist for meget. Den første af slankerne holder sig til at skrive hvordan hun opnår sit vægttab gennem at tælle brikker efter et system, mens de andre to ikke kommenterer vægttabet, for der hvor de er kommet til i processen, der forudsætter de det bare.

Hvis vi så går over til situationer hvor de må vedgå en vægtøgning, så viser deres kommentarer sig at blive mere ens. De samme tre slankere optræder her i den omvendte rækkefølge.

7) Vægtøgning: 2400g:

[...] Dog regner jeg med at noget af det hurtigt smutter af igen –da jeg oftest tager en del vædske på når jeg spiser usundt og for meget som det altså er tilfældet hjemme hos mor. Og kombineret med for lidt motion, bingo![...] så I kan roligt regne med at jeg er at finde her på siden en tid endnu – for jeg er glad for støtten og den terapi det er for mig at sidde her og blive ”tvunget” til at se og reflektere over resultaterne af min livsførelse. [...]

[kirstenjepsen bombet tilbage til oktober 28-12-01]

Læg mærke til hvordan kirstenjepsen her slutter sit indlæg med at rose støtten og terapien hun får fra at skrive og ”...blive

”tvunget” til at se og reflektere over resultaterne af [sin] livsførelse”. Således anerkender hun værdien af at de skriver til hinanden.

8) Vægtøgning: 400g:

Ak ja efter to uger med ondt i munden trængte jeg vist til for meget at tygge på

[kirstenjepsen: +400g/20-12-01]

9) Vægtøgning:1700g:

Nåå men jeg har jo levet ret sundt ellers, og løber ofte, så jeg tror ikke det varer så lang tid før de er væk

[Bondekonen 03-01-02]

10) Vægtøgning: 1100g:

Vejning-øv.. havde taget 1,1 kg på- altså prisen for at være off-slankekur i lørdags med vin osv...

[Bondekonen off-dag/16-02-02]

11) Vægtøgning: 300g:

For jeg har i den grad spist med følelserne de sidste 3 dage. (klip) Så selvsagt ryger jeg lige tilbage i den ”hvor er det synd for mig, og jeg trænger til noget godt (læs fedt) - hvilket tydeligt kan ses på brikkerne...Hvor jeg burde ligge på 24, har jeg ligget omkring 30-35...

[HWA lidt tanker igen/26-02-02]

12) Vægtøgning: 200g:

Men fra igår er jeg begyndt at tælle brikker igen (undskyld bondekone – fik ikke gjort det som jeg lovede – tithi) – og i sidste uge fik jeg trænet 4 gange [...]

For ved I hvad jeg har opdaget? Min spisning og indtag er i den grad sammendbundet med hvordan jeg har det psykisk... Er jeg stresset/ked – ja, så spiser jeg mere mad, mere slik, ja mere af det hele...Men er jeg i ”stabilt” humør, ja, så har jeg meget få problemer med at holde mig på den sunde kurs

[HWA: For pokker en påske☺/03-04-02]

Bemærk hvordan HWA henviser til Bondekonen i citat 12): dette er et af de steder hvor det fremgår at de er klar over de skriver til hinanden, og deraf drager støtte og opmuntring. For det ville næppe

ORDET ER FRIT

---

få de samme virkninger, hvis vejningernes resultater indførtes i dagbøger som kun de selv så. Når der meldes om vægtøgning som det ses i citaterne 7)-12), så indbefatter de hver gang noget om det energiregnskab, som er det eneste der er enighed om inden for slankeforskningen.

Kvinderne kender alle tre noget til energiregnskabet som de bruger i praksis, og de har succes som væggtabere. Det overraskende ved citaterne er ikke at de bruger energiregnskabet når de som i citaterne 7)-12) fortæller de har taget på, men at de ikke gør det når de taber sig som i citaterne 1)-6).

Det som udmærker deres forskellige måder at berette om vejningerne på, kan ses direkte. Når hun taber sig, argumenterer HWA ud fra energiregnskabet, mens kirstenjensen i samme situation argumenterer i tilsyneladende modstrid med det. Ingen af dem mangler den relevante viden, for de bruger den alle helt korrekt når de fortæller de har taget på. De opnår de ønskede resultater – de taber sig – men de forklarer det der er sket, på forskellig måde i forhold til deres fælles viden – hvad skyldes det? (jf. Julie Sander 2003:48f.).

5. Kommentarer til slankernes skriven

I litteraturen om det sprogliges psykologi er det en kendt sag at gentagne henvisninger til det samme bliver forkortede (således refererer Rommetveit 1968:284ff. udførligt til undersøgelser af Kraus & Glucksberg og af Kraus & Weinheimer). Forkortelsen af de henførende udtryk gjaldt imidlertid

dengang blot mundtligt. Det er noget af det nye i denne artikel at det samme ser ud til at gøre sig gældende når kommunikationen foregår skriftligt via internettet.

Denne måde at forkorte de velkendte udtryk på får en kommentar fra William James. Til sidst i citatet forklarer han psykologisk, hvad det er der foregår, når slankerne henviser til den velkendte viden som tegn på deres sociale fællesskab.

Når to personer som kender hinanden og er interesserede i beslægtede emner mødes, bliver deres konversation bemærkelsesværdig ved sine summariske henvisninger og sine hurtige overgange. Før den ene af dem er halvt igennem en sætning opfatter den anden dens betydning og svarer. [...] På den anden side er den jævne mands overdrevne udførlighed og krumspring ligeså herlige som de er trættende for en åndfuld person. Men vi behøver ikke gå helt til det åndfulde. Almindeligt socialt samvær vil række. Der står samtalsens tiltrækning i et direkte forhold til muligheden for forkortelser og udeladelser, og i et omvendt forhold til behovet for udtrykkelige erklæringer. Med en gammel ven kan et ord stå for en hel fortælling eller en mængde meninger.

(James 1983: 992, oversat af JH).

6. Genkontekstualisering

Når vi vil behandle noget kommunikation som har fundet sted, kan vi gøre det ved at *genkon*-tekstualisere den. For at kalde en anden persons kommunikation til live igen kan vi lade den få tilføjede betydning fra den nye sammenhæng vi indsætter den i, og vi må fremhæve hvad der for os i den nye sammenhæng nu gør den til en fokal begivenhed (se Duranti & Goodwin 1992:3, Harris 1998:54 & 105; Sander 2003:52-55).

ORDET ER FRIT

Den fokale begivenhed er den del af en større sammenhæng som vi ønsker at undersøge nærmere. Måden vi aktualiserer den på, er ved at jeg som analysator tilføjer noget mere til dens originale kontekst. Jeg må derfor forsyne den med en ny kontekstuel ramme ved at tilføje den det jeg hævder vil være tilstrækkeligt til det nye formål. At betragte noget som en fokal begivenhed indbefatter at jeg anerkender den oprindelige sammenhængs uundgåelige indflydelse og signalerer at jeg har udvalgt denne del, velvidende om operationens begrænsninger. Kontekstanalysen kan derfor aldrig levere sand eller 'objektiv' viden om det der faktisk er foregået, men den kan sandsynliggøre hvorledes de udvalgte dele kan forklare hinanden.

Den 'fokale begivenhed' som denne artikel handler om, er de måder som de tre kvinder beskriver deres slankeproces i relation til de ugentlige vejninger. De illustrerende uddrag kommer fra de lejligheder hvor de lige har vejet sig, og diskuterer resultatet i forhold til det de ved om at tabe sig. Hvordan beskriver de det der sker med deres vægt, i forhold til deres viden? Hver gang de bruger energiregnskabet, foretager de en bestemt slags kontekstualisering. De bringer deres viden om kalorieforbrug ind i det de skriver, en viden de har i forvejen fra andre sammenhænge. Men det vi særligt skal lægge mærke til i deres måde at beskrive hvordan de taber sig, det kan vi ikke vide på forhånd eller uafhængigt af hvad det er, vi vil finde ud af.

De træk ved deres måde at skrive på som vi hæfter os ved, må udvikles efterhånden som vi præciserer hvad det er vi vil

undersøge (jf. Hermann 1979, Hermann & Gregersen 1978:142f.). Dette indebærer at vi ud fra vor undersøgelses nye fokus må analysere teksterne for at lokalisere hvilke kontekstualiseringer i den oprindelige kommunikationssituation der stadig giver mening. Og således når vi frem til hvad det er som får slankerne til at skrive forskelligt afhængigt af om de tager på eller taber sig. Udtryksmåden skifter afhængigt af hvor længe den skrivende har været med, altså i forhold til hvilken bekendtheds kvalitet kalorieregnskabet har fået for vedkommende skriver.

Det er altså eksempelstykkerne fra internettet som er de fokale begivenheder – men hvad er det for kontekstelementer som får dem til at se ud som de gør? Det der skal forklares er hvorfor en af kvinderne (HWA) angiver detaljer fra energiregnskabet (nemlig det antal brikker hun har spist i forhold til) hver eneste gang hun fortæller om en vægtændring, mens en anden (kirstenjejsen) kun gør det når hendes vægt er steget, ikke når hun har tabt sig.

Det er alene analysens mål at forklare de kontekstualiseringer der finder sted, ikke noget om de udtryk der i øvrigt bruges. Det er målet at finde frem til de kontekstuelle faktorer som får betydning for hvordan kvinderne skriver om deres vægtudviklinger i kampen for at tabe sig.

Hende der lige er begyndt, bruger hele tiden energiregnskabet som en krykke når hun skal forstå hvad der sker med hendes vægt, ligegyldigt hvad der er sket med den. Mens hende der har sloges med sin vægt og skrevet på dette internetsted gennem mere end et år, kun

ORDET ER FRIT

---

refererer til kalorieregnskabet når hendes vægt stiger. – Således bliver også en af Vygotskys indsigter demonstreret igen, nemlig at vi forkorter det vi betragter, som fælles viden (jf. Vygotsky 1974: 382f. og James 1983 citatet lige ovenfor i afsnit 5).

Denne analyse viser hvordan forskellene mellem teksteksemplerne fra slankernes indlæg kan give mening (jf. Sander 2003: 54). Det viser sig at være afgørende *hvor længe* man har bidraget til slankesiden på nettet. De tre personer vi følger, skriver på ganske forskellige måder om de samme vægtændringer selvom de befinder sig i sammenlignelige situationer og forholder sig til den samme viden om slankning de åbenlyst alle sidder inde med. Heraf kan vi udlede at de nok mener det samme med noget som de formulerer ganske forskelligt. Samtidig illustrerer de én (overført) betydning af 'distribueret kognition' ved at støtte hinanden i de samme bestræbelser gennem udveksling af ensartede erfaringer.

7. Konkluderende

Det viser sig at være interessant at genkontekstualisere kommunikationer som nye, fokale begivenheder, for derved at studere de møjsommeligt erhvervede indsigter i hvordan man opnår og opretholder livsstilsændringer gennem fælles meddelelser om fremskridtene og tilbagefaldene undervejs. Disse mennesker er i den samme knibe som de intenst ønsker at komme ud af.⁵ Det

---

⁵ Ligesom de Anonyme Alkoholikere er, se Gregory Bateson 1972, parallellen til slankernes situation og deres resultater slående: ingen af grupperne ser ud til at være tilgængelige for professionel assistance, men i begge tilfælde frembringer en fælles formulering og kommunikation om den vanskelige situation de ønskede

lykkes dem at gøre sig forståede af hinanden (jf. Johan Asplund 1992 og Howard S. Becker 1998).

Af forskellige grunde kan vi som forskere af og til blive afskåret fra at udføre den ideelle slags deltagende undersøgelser af kommunikationssituationer som disse internet-skriveres. Disse situationer kan imidlertid studeres med udbytte ved at anvende det begreb om 'fokal begivenhed' som Duranti & Goodwin foreslår (1992) som et hjælpebegreb. Når det gøres, finder jeg det kan fastslås at de ønskede livsstilsændringer (tabet af ganske store mængder kilo) bliver overraskende mulige at opnå og fastholde ved at de ramte personer skriver frit om dem med hinanden, og således holder det fælles mål i sigte og inden for rækkevidde.

Henvisninger

Johan Asplund 1992: *Det sociala livets elementära former*, Göteborg: Bokförlaget

Korpen: "Socialitet och Responsivitet": 29-35.

Gregory Bateson 1972: *Steps to an ecology of mind*, New York: Ballantine Books: 309ff.

Howard S. Becker 1998: *Tricks of the Trade: How to Think About Your Research While You Are Doing It*, Chicago: The University of Chicago Press: 58-66.

Thomas Bliesener & Karl Köhle 1986: *Die ärztliche Visite*, Opladen: Westdeutscher Verlag.

Alessandro Duranti & Charles Goodwin 1992: *Rethinking Context*, Cambridge: Cambridge University Press.

---

resultater! – Her kunne sikkert opregnes andre lignende selvhjælpsgrupper fx af cancerpatienter – måske er det tilfældet med enhver behandling som indebærer radikale livsstilsændringer i forhold til et problem der deles af flere, at problemerne bedst løses gennem denne type kommunikation?

ORDET ER FRIT

K. Grue-Sørensen 1950: *Studier over refleksivitet*, Kbh: JH Schultz Forlag

Roy Harris 1996: *Signs, language and Communication*, London: Pergamon: "Communication and self": 166-185.

Roy Harris 1996b: *The Language Connection*, Bristol: Thoemmes Press.

Roy Harris 1998: *Introduction to Integrational Linguistics*, London: Pergamon.

Roy Harris 2003: "Nagarjuna, Heracleitus and the problem of language" in Davis & Taylor, eds. *Rethinking Linguistics*, London: RoutledgeCurzon.

Roy Harris & George Wolf 1998: *Integrational Linguistics: A First Reader*, London: Pergamon.

Jesper Hermann 1979: "A sociolinguistics of the utopian and the use of language in classrooms" in *Journal of Pragmatics*, 3, 299-304.

Jesper Hermann & Frans Gregersen 1978: *Gennem sproget*, om undersøgelse af sprogbrug i Samfundet, Kbh.: Gyldendal.

Otto Jespersen 1992 (1924): *The Philosophy of Grammar*: Chicago: The University of Chicago Press.

Otto Jespersen 1905: om "Sprog" in *Salmonsens Konversationsleksikon*, bd. XVI: 552.

William James 1983 (1890): *The Principles of Psychology*, London: Harvard University Press.

K.E. Løgstrup 1957: *Den etiske Fordring*, Kbh: Gyldendal.

I.K. Moustgaard 1981: *Beskrivelse og kommunikation*, Kbh: Munksgaard.

Peter Naur 1995: *Knowing and the Mystique of Logic and Rules*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Peter Naur 1999: *Antifilosofisk Leksikon: Tænkning– Sproglighed– Videnskabelighed*, København: Naur\$com publishing (www.naur.com).

Peter Naur 2002: *Psykologi i videnskabelig rekonstruktion*, København: Naur\$com publishing (www.naur.com).

Ragnar Rommetveit 1968: *Words, Meanings, and Messages*, London: Academic Press.

Julie Sander 2003: "Fra viden til vægttab", MS. Inst. Almen og Anv. Sprogvidenskab, Københavns Universitet.

Michael Toolan 1996: *Total Speech*, Durham & London: Duke University Press.

Lev S. Vygotsky 1974: *Tænkning og sprog I-II*, København: Hans Reitzel.

DEBATFORUM

Sprogpsykologi set i et modtagerperspektiv

Af Charlotte Marie Bisgaard Nielsen, cand.mag. i sprogpsykologi

"Sprogpsykologi, det lyder spændende - men så analyserer de nok alt, hvad vi siger!?". Det kan være svært at finde sit første job efter endt uddannelse. Udfordringen bliver ikke mindre af, at ingen kender ens fag. Tiden er nu moden til at overveje status for afsætning af fagets kandidater.

Hej, jeg hedder Charlotte og er cand.mag. i sprogpsykologi. Sprogpsykologi? Faget kan være svært at sælge, når man een gang har forladt elfenbenstårnet og er på egen hånd. Man indser, at erhvervslivet ikke just står og skriger på indsigter og erkendelse baseret på ens personlige undren, men på ørehængere og hurra-begreber som "management" og "pæne tal på bundlinjen". Ikke usædvanligt står der knyttet til jobbeskrivelser, at det naturligvis forventes, at kandidaten har "god forretningsforståelse". God forretningsforståelse skal jeg for en klarheds skyld understrege ikke henviser til erkendelsesmæssige gennembrud – der er uden effektivisering og profiterings perspektiver. Jeg giver i denne artikel bolden op til overvejelser om nytten af en profilering af faget udadtil og fortæller om, hvordan det er at møde verden som færdig sprogpsykolog.

Længe har faget sprogpsykologi været i proces af at definere sit grundlag og sin synsmåde. Nu hvor det er ved at være på plads, hvad omfang og indhold angår, vil jeg opfordre til, at vi arbejder videre frem

mod at definere målet med det hele: sprogpsykologiens praktiske anvendelighed. Mit indslag er en invitation til dette. Jeg mener, det er tid til klargørelse af målet med faget. Med andre ord mener jeg, at vi nu skal bruge krudtet på at fremhæve og målrettet formidle brugbarheden af den viden, vi opsamler. Det er glædeligt, at vi har fået en forening, et tidsskrift, en række temaaftenarrangementer og moderne klingende fag som "kommunikation i sprogpsykologisk lys" og "journalistisk og akademisk formidling".

De fleste uddannelser gennemgår for tiden en lignende udvikling, der sigter mod at gøre fagene markedsdygtige. Danskfaget har sat sig på alt fra dansk sprog til sprogbrugsanalyse, retorik, kommunikation, praktikelementer og mediestudier for at være sikker på at tiltrække og udstyre sine kandidater. Sprogpsykologi er ved at være godt med på fronten, og så vidt jeg kan se, blot fra da jeg startede i 1999, så er antallet af studerende mangedoblet. Studerende udløser penge til institutterne, men hvad gør vi for kandidaterne bagefter? Problemet er, at udviklingstendensen i markedsføring begrænser sig til at være rettet mod det interne på universitetet. Mit spørgsmål er følgende: Er det moralsk forsvarligt at sikre sig et virksomhedsgrundlag og siden underbemande produktafsætningen? Jeg mener hermed blot, at vi skal overveje at blive foregangsfag og gøre noget mere, en ekstra indsats, for at definere vores fagligheds brugbarhed udadtil og måske herved lette kandidaternes omstilling fra studieliv til arbejdsliv.

DEBATFORUM

Det begyndte for alvor at undre mig, hvad det egentlig var, jeg ville med min uddannelse, da jeg sad på mit første jobsøgningskursus på a-kassen efter endt uddannelse. Grunden til, jeg først begyndte at tænke nærmere over sagen på dette måske sene tidspunkt, kan undre nogen, men det undrede egentlig ikke mig selv. Jeg husker tydeligt mit svar til et spørgeskema, nogle medstuderende gav mig for et par år siden. De var ved at undersøge sprogpsykologers beskæftigelse og jobønsker. Jeg skrev, at det måtte være op til enhver selv at beslutte, hvordan man ville gøre brug af faget i tråd med det, jeg havde lært. Jeg skrev også, at jeg mente, at det ville være uhensigtsmæssigt at forsøge at påvirke folk til at gøre noget bestemt, og det holder jeg for så vidt fast i. Men derfor mener jeg godt, at man kan arbejde målrettet med at profilere os mere udadtil på det faglige og kompetencemæssige.

Grunden til, at jeg har været vidt omkring, er netop, at jeg ikke vidste, hvad det var, jeg hverken ville eller kunne. Jeg havde simpelthen reserveret min studietid til at studere. Det sidste års tid har jeg reserveret min tid til at finde ud af, hvad det så var, der kunne være pointen med det hele. Det benarbejde mener jeg, vi i højere grad kunne være fælles om. Jeg er klar over, at det først og fremmest handler om at finde ud af, hvad det er, man vil. Men at tro, at det så automatisk udløser en klar vision om, hvad det er, man kan, mener jeg er uden hold i virkeligheden. At man uden videre finder ud af, hvad det er, man kan, og at andre automatisk deler denne vision, holder ikke ifølge min og andres erfaring.

Jeg har været vidt omkring, og jeg vil her berette om de dialoger, jeg undervejs har haft med erhvervslivet om, hvad de forestiller sig, en sprogpsykolog kan bidrage med. Det er således resultaterne af mit selvbestaltede pilotprojekt, jeg her fremlægger. Modtagerperspektivet udgøres af svar fra åbenhjertige repræsentanter fra erhvervslivet, der har interesseret sig for at deltage i en undersøgelse af, hvordan vi kan kommunikere vores faglige og personlige kompetencer. Undersøgelsen er ikke baseret på andet end min egen søgen og erindring, dvs. der foreligger ikke nogen spørgeskemaundersøgelse eller båndoptagelser til grund for det, jeg påstår her. Alligevel føler jeg mig overbevist om, at nogle af mine betragtninger kan være af nyttig karakter for andre, der står foran at skulle ud i den virkelighed, der findes, efter eksamensbeviset er i hus.

Det er måske vigtigt at indskyde, at det skel mellem de generelle problemer, magistre har med at finde fodfæste på jobmarkedet, og så den specifikke udfordring, man står overfor med "sprogpsykologi" på visitkortet, på sin vis er et konstrukt. I bund og grund må jeg afsløre, at en magister er en magister for den, man taler med, hvad enten der står sprogpsykologi, dansk, fransk eller kommunikation på visitkortet. Udenfor betyder det ikke det helt store, alligevel mener jeg, det vil være hensigtsmæssigt, at vi profilerer os udadtil, da mange mennesker aldrig har hørt eller smagt ordet "sprogpsykologi", og det kan føre til mere eller mindre tragikomiske situationer, som man må lære at håndtere. Som kandidat må man bruge sin situationsfornemmelse og afveje, om det er en personlig krise, samtale-

DEBATFORUM

---

partneren står overfor, når han møder noget nyt, eller om han dybest set er af vores slags og en eventyrlysten en, der vil have serveret en forret med det samme.

Som praktiker ligger det mig naturligvis ligefor at undersøge modtagerens forudsætninger og forforståelse. Det profileringsstiltag, jeg efterlyser, mener jeg skal være forankret i erhvervslivet og offentlige institutioner og ikke blot i vores egen lille faglige kreds. Vi skal jo ikke ansætte hinanden. Jeg anså det derfor for nyttigt at opgive at presse min profil ind hist og hint og i stedet tage skridtet og spørge, hvad de, der skal ansætte, har af forestillinger om, hvad en sprogpsykolog kan lave for dem. Følgende er derfor bud på sprogpsykologiske job spottet af personaleansvarlige og HR-konsulenter. Det er nemlig ikke så svært at få svar, hvis man bare spørger. Det er lykkedes mig at få et par personaleansvarlige til at tænke lidt nærmere over, hvad sprogpsykologer i deres forståelse kunne lave. Ganske tankevækkende efter min mening.

En mente, at personalefunktioner klart ville være oplagte. Han syntes i øvrigt, at faget lød så spændende, at han straks måtte læse mere om det. Det skal lige nævnes, at jeg intet fortalte ham om faget. Han kunne ikke lade være, hans associationer fik frit løb, da han havde set ordet i min nyoprettede profil i hans virksomheds CV-bank. Jeg blev ringet op om morgenen og måtte lægge søvnige ører til i 40 minutter. Jeg var nær aldrig kommet fra ham. Problemet var imidlertid, som han påpegede, at man som oftest vil have folk med over 5 års arbejds erfaring i HR-funktioner. En anden, som var

tidligere ingeniør og personaleansvarlig, var mere konkret og konstruktiv i sine tilbagemeldinger, og han kom med mange bud på funktioner, han så sprogpsykologer varetage. Jeg skal lige indskyde, at han var min underviser på en projektlederuddannelse, jeg tog i foråret, og de job, han i starten kom med udspil til, bærer præg af den kontekst, de opstod i. Hans første udspil var, at sprogpsykologen kunne være korrekturlæser og manuskriptforfatter på udformning og gennemskrivning af rapporter og projektplaner. Hans rationale var, at hvis ikke rapporten er velformuleret, så vil projektgennemførelsen bære præg af det, og det kan koste dyrt. Korrekturer på produktbeskrivelser og markedsføringsopgaver var et andet bud. Konsulenthjælp til tekniske virksomheder med opfindervirke. Tekniske manualer skal skrives i et formidende sprog, hvis nogen skal forstå teknikken og dens anvendelsesmuligheder – det er åbenbart et stort problem i it-sektoren. Et sidste bud på falderebet var, at sprogpsykologen kunne varetage og udføre test af børns skolemodenhed gennem analyse og vurdering.

Mine egne bud er undervisning, vejledningsforløb, udvikling af undervisningsmateriale, uddannelsesplan-lægning, idéformuleringsbistand, projektplanlægning og kritik – måske nogle nye emnefag at overveje?

Problemet er ikke at komme på funktioner, men at få den mystik, der omhyller faget, omsat til noget klart og forståeligt. Jobmarkedet er i øjeblikket stærkt trafikeret, og det hjælper ikke at være uklar omkring målet med den viden, man besidder. Måske kan et

DEBATFORUM

---

profileringstiltag oven i købet bane vejen for nyt teoretisk input. Man kunne måske ligefrem lave projekter og få praktikpladser ud af det. Alt for tit vælger de personaleansvarlige nemlig det, de kender. I Nordjylland, hvor jeg sidder, er det ensbetydende med cand.merc.ere. Humanister ved man ikke rigtig, hvad man skal stille op med, fordi man ikke ved, hvad de kan, som om humanister var illegale indvandrere! Men sådan ser det altså ud, og så kan vi overveje, om vi vil beskæftige os med det eller ej. Jeg har udtrykt den holdning, at det vil være gavnligt for fagets udvikling på sigt i det mindste at tage sagen op til overvejelse. Jeg er nu kommet med noget input til, hvordan det ser ud ude på den anden side af muren – ude på jobmarkedet.

At få fodfæste på jobmarkedet handler først og fremmest om at kunne kommunikere sig selv og sit fag, og så handler det om at have et passende sprog med dertilhørende ordforråd i baghånden. Det er ikke Humboldt og Harris, der sælger varen, men det, de sætter os i stand til at være opmærksomme på. Jeg mener ikke, vi er tilstrækkeligt konkurrencedygtige i den henseende. Svar virksomhedslederen, uden at bruge et af de velkendte mantra: at vi betragter det sådan, at "kommunikation kommer før sprog", eller at "betydning og forståelse er indbyrdes afhængige størrelser", hvad vores opmærksomhedsområde er, og overvej ikke det to gange.

De sprogpsykologer, jeg kender, er overvejende beskæftiget med undervisning og projektarbejde, og jeg begynder selv at slægte på. Jeg har siden

midten af september undervist i billedkunst på en ungdomsskole og bliver mere og mere glad for rollen som underviser. Ved siden af er jeg tilknyttet et sekretariat som projektudvikler. Når jeg gerne vil starte en dialog om konkretisering af anvendelighed og profilering udadtil, er det, fordi at jeg selv har oplevet det som utroligt udfordrende at være ene om at lave min faglige profil som jobsøger. Jeg har talt med andre færdige kandidater, der har følt det samme, og som også mener, at vi kan og må gøre et bedre brobygningsarbejde som fag. Det er naturligvis op til os, men vi kan vælge at være sammen om det i stedet for at være alene.

KALENDER

---

13. november 2003
kl. 19, lok. 7.3.114

Temaaften på sprogpsykologi

Charles Antaki:

Hvad er en dækkende beskrivelse af en interaktion?

18. november 2003

Sidste frist for tilmelding til årets julefrokost

mail til stinehartmann69@hotmail.com

26. november 2003
kl. 12

Overbygningsmøde på sprogpsykologi

28. november 2003

Julefrokost for medlemmer af FAFOS, studerende og undervisere på sprogpsykologi.

Foråret 2004

Temaaften på sprogpsykologi

Lone Laursen:

Gestikken i forståelseskabende procedurer: Om vores måder at bruge gestikken til at skabe og sikre os fælles forståelse i interaktionen.

Foråret 2004

Temaaften på sprogpsykologi

Jacob Thøgersen, ph.d.-studerende i Dansk Sprognævn:

Om diskursiv psykologi.

April 2004

Planlagt udgivelse af **Spindet**

Information om deadline følger.

